

DBAJMY O NASZĄ ZIEMIĘ

JAN URBAN
JOLANTA PILCH

*Nacieki w Jaskini Niedźwiedziej w Sudetach
fot. Jan Urban*

Istniejemy – my, ludzie – oraz cały świat roślin i zwierząt dzięki temu, że jest Ziemia. Na jej stabilnej zazwyczaj powierzchni stawiamy swoje domy i po niej kroczymy, z jej wnętrza lub powierzchni czerpiemy niezbędną do życia wodę, z niej wydobywamy konieczne dla gospodarki i budownictwa surowce mineralne. To również w Ziemi lub na jej powierzchni umieszczamy odpady, które pozostają z przetwarzania przez nas jej zasobów naturalnych. I to właśnie procesy na niej zachodzące decydują o klimacie i warunkach środowiska, które nas otacza.

Planeta Ziemia istnieje ponad 4 mld lat i stale się zmienia. Przekształcają się jej struktury wewnętrzne, a na jej powierzchni

powstają i nikną góry, przesuwają się lądy, oceany i morza. Wraz z Ziemią ewoluuje życie. Procesy na niej zachodzące decydują o klimacie i warunkach środowiska, które nas otacza. Ziemia jest dobrem, o które musimy dbać, by je przekazać w jak najmniej zmienionej formie następnym pokoleniom ludzi, jak i wszystkim innym organizmom żywym, żeby one również mogły na niej żyć. Musimy zatem chronić wodę, jej czystość i zasoby, racjonalnie gospodarować zasobami mineralnymi oraz chronić te elementy Ziemi, które są dziedzictwem geologicznym. Dziedzictwo geologiczne to fragmenty skorupy ziemskiej, jej rzeźba oraz procesy kształtujące

*Fałd w wapieniach dewońskich
na terenie Rezerwatu Skalnego
im. J. Czarnockiego
w Górach Świętokrzyskich
fot. Jan Urban*

Ziemię, które umożliwiają naukową rekonstrukcję dziejów Ziemi i życia na niej oraz zrozumienie tych procesów. Właściwe rozumienie przyczyn, przebiegu i skutków różnych zjawisk na Ziemi jest niezbędne dla analizy obecnego jej stanu i kondycji otaczających ją sfer: pedosfery, hydrosfery, biosfery i atmosfery. A na podstawie tej analizy możemy próbować przewidzieć jej przyszłość, np. kierunek zmian klimatycznych. Dziedzictwem geologicznym są jednak również te elementy przyrody nieożywionej, które są ważne dla naszej kultury i rozwoju cywilizacyjnego <http://dx.doi.org/10.7306/2021.1>

Stanowiskami dziedzictwa geologicznego są struktury oraz profile geologiczne odsłaniające się na powierzchni (w naturalnych ścianach skalnych, ale też np. w kamieniołomach), miejsca występowania kopalnych szczątków flory i fauny, interesujące lub rzadkie skały i minerały, specyficzne formy rzeźby terenu, takie jak skałki, jaskinie, wąwozy, źródła – jako wskazówki istnienia zasobów wody podziemnej, historyczne kopalnie – jako świadectwa odwiecznych związków człowieka z przyrodą nieożywioną, a także inne zjawiska i procesy, które ilustrują budowę Ziemi, dokumentują jej przeszłość i ewolucję życia oraz współczesne przemiany naszego globu.

Zakład Geoochrony Instytutu Ochrony Przyrody PAN od ponad pół wieku zajmuje się badaniami stanowisk geologicznych: ich inwentaryzacją, klasyfikacją naukową i waloryzacją, szczególnie rozpoznając ich cechy oraz znaczenie naukowe. Zajmujemy się także ich praktyczną ochroną, współpracując z organami władzy lokalnej oraz administracją państwową w sprawach two-

żenia pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, rezerwatów przyrody oraz planów ochrony parków krajobrazowych i parków narodowych. Obszar naszych działań obejmuje przede wszystkim południową Polskę – Karpaty, Góry Świętokrzyskie i Ponidzie. Publikując również prace popularnonaukowe, propagujemy i promujemy ochronę Ziemi i jej dziedzictwa.

Jan Urban

urban@iop.krakow.pl

Jolanta Pilch

pilch@iop.krakow.pl

Zakład Geoochrony IOP PAN

al. Adama Mickiewicza 33, 31-120 Kraków